

MUSİQİ TƏNQİDİ

Musiqi tənqidçisi Ramiz Zöhrabovun musiqişünaslığın aktual problemlərinə münasibəti

Məmmədova Afət (ADMİU)

Fakültə: Musiqi sənəti

İxtisas: Musiqişünaslıq (Musiqi tənqidi)

Kurs: II

Elmi rəhbər: sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Güllü İsmayılova

Azərbaycan musiqi mədəniyyəti tarixinə etnomusiqişünas və musiqi tənqidçisi kimi daxil olan Ramiz Zöhrabov, əhəmiyyətli kitabların və aktual mövzularda yazılmış çoxsaylı məqalələrin müəllifidir. Müstəqil yaradıcılığa başladığı ilk gündən musiqişünaslıq sferasındakı bir çox problemlərə həm maraqlı çıxışları, həm də cəsarətli və kəsərli qələmi ilə öz obektiv münasibətini bildirən R.Zöhrabovun, 1971-ci ildə “Mədəniyyət və İncəsənət” qəzetində dərc olunan “Tələbkarlığı unutmayaq” adlı məqaləsi də bu qəbildəndir.

Məqalənin məzmununa diqqət yetirdikdə görürük ki, 32 yaşlı gənc musiqişünas, milyonların sevimlisi olan mahnı janrının problemləri haqqında danışır. O, həm mahnı janrında artıq öz sözünü deyən, həm də o zaman yaradıcılığa yeni başlayan gənc professional bəstəkarların mahnıları ilə bağlı maraqlı və aktual fikirlərini bildirir. Musiqişünas, o dövr üçün vətənpərvərlik ruhunda yazılan mahnıların azlığından gileylənsə də, mövzuların əsasının ana torpağa məhəbbət olduğunu da vurğulayır. Mahnı musiqisinin xüsusi bir resepti yoxdur, hər bir bəstəkarın öz dəsti-xətti, öz yolu olmalıdır ki, mahnılar bir-birini təkrarlamasın və onlar həyatda öz yerini tapa bilsin, kimi fikrini söyləyir. O, F.Əmirov, C.Cahangirov, H.Xanməmmədov, S.Rüstəmov və b. bəstəkarların mahnılarının zaman keçsə

də populyarlığını itirmədiyini bildirir, T.Quliyevin kinofilmlərə yazdığı mahnıları və onların sevilərək “sərbəst” həyata vəsiqə qazanmasını isə xüsusilə vurğulayır. R.Zöhrabov belə bir sual ortaya qoyur ki, T.Quliyevin nə üçün M.Maqomayevin ifası üçün mahnı yazmır, çünki belə bir əsər olsa, heç şübhəsiz ki, dünya şöhrəti qazanmış olardı. Hətta R.Behbudovun vaxtilə oxuyub rəğbət qazandığı əsərlərin mahnı teatrında oxunmamasından, 1968-ci ildə T.Quliyevin sifariş ilə yazdığı 5 mahnının nə konsert salonlarında, nə də efirdə səslənməməsi ilə bağlı narahatlığını bildirir. O, həmçinin müğənnilərin efirlərdə, radiolarda bayağı mahnıların ifasına daha çox üstünlük vermələrini, məyusedici məqam kimi dəyərləndirir.

O dövrün gənc bəstəkarlardan T.Hacıyevin mahnı yaradıcılığında hər yeni əsərində ilklərə imza atdığını, həmişə özünə sadıq qaldığını söyləyən R.Zöhrabov, bəstəkarın mahnılarının tez qavranıldığını və sevildiyini, R.Mirişlinin isə yeni forma axtarışında olmasını, onun duet mahnılarının yeni üslub xüsusiyyətlərini vurğulayır. E.Mahmudovun mahnılarının dinləyicilər tərəfindən çox sevilməsini söyləyən musiqişünas, bu mahnıların milli koloritini, harmonik və melodik zənginliyini xüsusilə qeyd edir. Yeni estrada mahnılarından söhbət açarkən, O.Kazımovun adını vurğulayaraq, mahnılarında nə qədər müair harmoniya, ritm olsa da, onun milli intonasiya köklərini daima saxlamasını diqqətə çatdırır.

Məqalədə musiqişünası ən çox narahat edən məqamlardan biri də odur ki, bəzi müğənnilər ara bəstəkarların köməyi ilə mahnıya bənzər melodiya quraşdırır, adını da təsnif qoyurlar. O, belə təsniflərin radio, televiziya səslənərək dinləyicilərin bu janr barədə fikrini yanılmasını kəskin tənqid edir. Xüsusilə vurğulamaq lazımdır ki, gələcəyin muğamşünas alim kimi R.Zöhrabovun əsas tədqiqat obyektinə muğamlar və təsniflər olduğundan bu mövzu onun üçün çox həssas idi. O, həmçinin mahnılardakı çoxsaylı təkrarların musiqi arxitektonikasına yenəsəkklik gətirdiyini bildirir, həvəskar bəstəkarların mahnılarının primitiv olmasını, ancaq buna baxmayaraq, efirdə, konsert salonlarında tez-tez səslənməsini ürək yanğısı ilə qeyd

edir. Satirik mahnılara hal-hazırda dinləyicinin ehtiyacı olduğunu, ancaq bu janrın unudulduğunu böyük təəssüf hissi ilə qeyd edir. Mahnıları yol yoldaşımız, sırdaşımız adlandıran Ramiz müəllim, bu məqaləni yazarkən sırası bir musiqişünas idi, onun nə elmi dərəcəsi, nə də elmi adı var idi. Amma, onun o dövrdə mahnı janrını obyektiv şəkildə səciyyələndirən məsələlərlə bağlı cəsarətlə qaldırdığı problemlərin əksəriyyəti bu günümüzdə də aktual olaraq qalmaqdadır. Yəni, sənətə obyektiv qiymət verməyi bacaran və tələbkarlığı heç zaman unutmayan musiqi tənqidçisi Ramiz Zöhrabovun 50 il əvvəl yazılan bu məqaləsində, onun mahnı janrı sferasında qabartdığı əksər məsələlər, bu gün də musiqişünaslığın aktual problemlərinə aiddir.